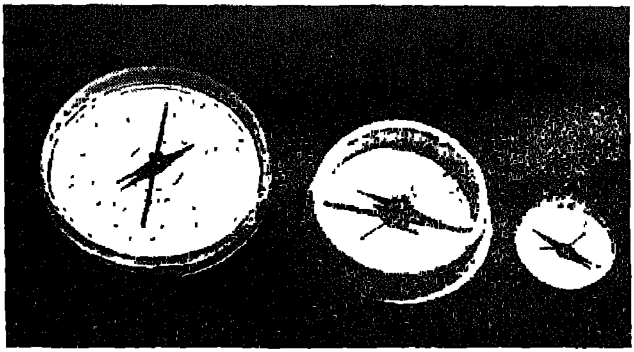

ابتکار استخراج و ترسیم سرتیپ حسینعلی رزم‌آرا

چاپ ششم آذر ماه ۱۳۳۲

قبله نمای رزم آرا

اختراع تیمسار سرتیپ حسینعلی رزم آرا

درسال ۱۳۳۱ به ثبت رسیده هرگونه تقلید قابل تعقیب است .

انواع قبله نما

فعلا نمونه های زیر تهیه و در عده زیادی از فروشگاهها به قیمت معینه فروخته میشود

۱ــ	قبله نمای	بزرگ	پلاستیکی	با چند	صفحه	نمونه ۷۶	بهاء ۷۰ ریال
۲ــ	«	متوسط	«	«	«	« ۵۵	« ۶۰ «
۳ــ	«	کوچك	«	«	«	« ۴۱	« ۵۰ «
۳ــ	«	«	فلزی	«	«	« ۳۱	« ۶۰ «

آ ــ در هر قبله نما چند صفحه هست (یك صفحه عمومی ــ یك صفحه شهرهای ایران یا کشورهای دیگر ــ یك صفحه قطب نما که جهات اصلی و فرعی و درجات روی آن رسم شده) جای برای صفحات اضافی نیز دارد و موکول بسفارش است

ب ـ صفحاتی که تهیه شده یا خواهد شد عبارت است از(عمومی ـ ایران ـ عراق ـ شامات ـ شبه جزیره عربستان ـ مصر ـ افریقا ـ افغانستان پاکستان ـ هندوستان ـ آسیای خاوری وجنوب خاوری ـ ترکیه ـ شوروی اروپا ـ امریکا) بعلاوه صفحه قطب نما

در صفحه هر کشور اسامی شهر ها طبق تلفظ محلی و دستور استعمال نیز مختصراً بزبان معمول آنجا نوشته میشود

ج رساله قبله نما به زبان فارسی ـ عربی ـ انگلیسی واردو جداگانه تهیه شده

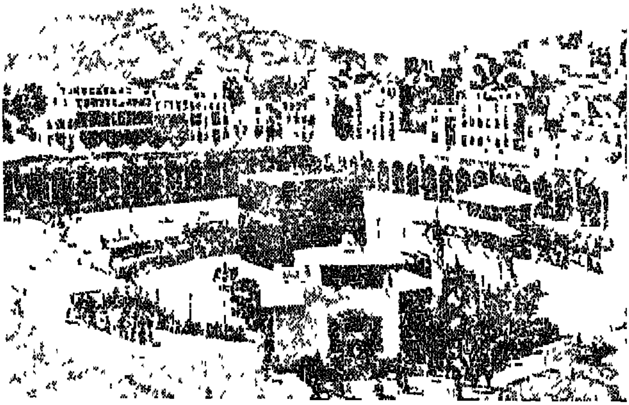
د ـ سمت نمای خودکار وسمت نما برای نابینایان نیز دردست تهیه می باشد

تقاضاکنندگان عمده و اشخاصی که برای نمایندگی فروش در درشهرهای ایران یا خارج حاضر میباشند متمنی است کتبا به نشانی زیر مراجعه فرمایند

سرتیپ حسینعلی رزم آرا

تهران ـ خیابان امیر آباد ـ خیابان فرصت عربی

بهای این رساله ۵ ریال است   الف ۴۵۲۴۵

خانه کعبه و قسمتی از بنای شهر مکه

در تاریخ جمعه ۱۸ و شنبه ۱۹ دیماه ۱۳۳۲ مطابق دوم و سوم جمادی الاولی ۱۳۷۳ در شهر مقدس و تاریخی قم شرح این رساله و نمونه قبله نما های رزم آرا که در آن ذکر شده و منشأ و مبناء قبله یابی بوسیلهٔ مخترع بعرض حضرت مستطاب آیت الله العظمی آقای حاجی آقا حسین طباطبائی بروجردی یگانه مرجع و پیشوای شیعیان جهان مدظله العالی رسید پس از مطالعه و مباحثات لازم از طرف معظم له موضوع مورد تصویب و تأیید قرار گرفته این ابتکار علمی و خدمت اسلامی را قدردانی و عمل به آن را تجویز فرمودند

متمنی است تصحیح فرمایید .

درصفحه ١٦ کلمه (خود) به اول سطر ١١ اضافه و از اول سطر ١٢
کسر شود

شماره ۹٤۲۰
تاریخ ۱۳۳۲/۱۲/۱۷

دربار شاهنشاهی

تیمسار سرتیپ حسینعلی رزم‌آرا

عریضه جنابعالی راجع به قبله‌نمای مغناطیسی از شرف عرض پیشگاه مبارک ملوکانه گذشت و این خدمت علمی و مذهبی که با نهایت دقت انجام داده‌اید مورد توجه و عنایت خاص ذات اقدس شاهانه واقع گردید بدینوسیله مراتب تقدیر و خورسندی خاطر خطیر ملوکانه را ابلاغ مینماید.

وزیر دربار شاهنشاهی

شماره ۹۷٤۵
تاریخ ۱۳۳۳/۱/۸

تیمسار سرتیپ حسینعلی رزم‌آرا

نامه جنابعالی بضمیمه مدارک مربوط به رساله قبله نمای مغناطیسی و متد جدید آموزش عملیات نقشه‌برداری و پیشنهادات جغرافیائی که درجلسهٔ اخیر شورای اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل‌متحد مطرح و مورد تأیید واقع در بولتن سازمان درج شده است واصل و به پیشگاه مبارک ملوکانه تقدیم گردید
ذات اقدس شاهانه از این کامیابی که نصیب شما شده ابراز تمجید و عنایت فرمودند

وزیر دربار شاهنشاهی

روز اول فروردین ماه سال ۱۳۳۳ در تهران اعلیحضرت همایون شاهنشاهی عده زیادی از این قبله نماها را با رساله مربوط برسم عیدی بآقایان علماء اعلام مرحمت فرمودند

حضرت آیت‌الله العظمی آقای بروجردی نیز در قم از این قبله نماها بآقایان علما و طلاب اعطا نمودند

طی بخش نامه رسمی توسط ستاد ارتش شاهنشاهی بفرمان اعلیحضرت همایونی بواحدهای ارتش دستور داده شد که در موقع دعای صبحگاه و شامگاه رو بقبله بایستند و قبله هر محل را طبق قبله نمای رزم آرا تعیین نمایند

برای آموزش قبله یابی وزارت فرهنگ از این قبله‌نما بمدارس داده است

غالب کشورهای اسلامی اسامی شهرهای خود را برای درج در قبله نما صورت داده اند

عکس فتاوی و تقریظهای صادره از طرف مقامات علمی و رسمی و مراجع تقلید کشورهای مختلف اسلامی در جزوه جداگانه چاپ شده است

قوله تعالی ·

فلنولینك قبلة ترضیها فول وجهك شطر المسجد الحرام و حیث ما کنتم فولوا وجوهکم شطره [۱]

درجهٔ اهمیت قبله شناسی در دنیای اسلام بیش از آنست که محتاج ذکر و توصیف باشد ملت ایران که در تمام مراحل علمی همیشه در میان امم اسلامی شاخص و پیشقدم بوده در تشخیص سمت قبله نیز همین مزیت و رجحان را برای خویش حفظ نموده است قبله های مساجد معظم ایران در قرون اولیه اسلام و مخصوصاً محور ساختمان های مشترك ایوانها و گنبد های عظیم مساجد جامع عهد سلجوقی در اصفهان و قزوین و قم و سایر شهرهای تاریخی این کشور شواهد زندهٔ قبله شناسی طراحان و ریاضیون ایرانی از آغاز استقرار دین مبین اسلام در میهن عزیز ما بوده و هست پس از آشنائی ایران با علوم جدید هم این موضوع به پیروی از ایمان راسخ ملت ایران به مبانی دینی مورد توجه دانشمندان پاك طینت و خوش عقیدت قرار گرفت و خدمات شادروان سرتیپ مهندس عبدالرزاق بغایری در این فن نمونهٔ دیگری از قریحه فرزندان این آب و خاك محسوب میگردد

اینك هم عصر دانشمند و متفکر عالیقدر تیمسار سرتیپ

تهران فی ۱۸ آبان ۱۳۳۲ ـ اول ربیع الاول سنة ۱۳۷۳ هجری

تیمسار سرتیپ حسینعلی رزم آرا

در شناختن قبله اسلام و استقبال کعبه و بیت الله الحرام عمل به قبله نمای اختراعی شما مشروع و روا و عامل به این دستور فارغ الذمة و مأجور است . والله لا یضیع اجر المحسنین

هبة الدین الحسینی الشهرستانی

دانشگاه تهران
شماره ۲٤٥۹٤
تاریح ۳۰ر۱۰ر۳۲

بیمسار سربیب حسن عای ررم آرا

پاسح بامه‌مورخ ۲۵ آبان۱۳۳۲ با قبله بمای معناطسی که طرح آن بوسیله حنابعالی بهیه شده بود در کمیسیونی مرکب ار اسادان داشکده علوم مورد بررسی قرار گرفت اینك مفاد گزارش کمیسیون مر بور برای استحضار حنابعالی اشعار میشود

(تیمسارسربیب ررم آرا راویه بین امتدادقبله وشمال معناطیسی را ار روی حداول و نقشه های موحود با درنظر گرفتن میل معناطیسی طبق آحرین نقشه های حارحی تعیین نموده ودر تهیه قطب نمای معناطیسی بنحوی دخالت داده‌اند که بحر در مواردی که وحود مواد آهنی یا معادن ترکیبات آهن سبب انحراف غیر عادی عقربه مغناطیسی میگردد در نقاط دیگر این اسباب امتداد قبله‌را برای اقامه صلوه مسلمین با دقت لارم نشان میدهد)

حسینعلی رزم آرا با تسلط وتتبعی که بر اثر استعداد خداداد خودشان در امور نقشه کشی علمی بسیار دقیق دارند بوضع بسیارساده وعلمی ابتکار طرز پیدا کردن قبله را بوضعی سهل وساده درهر نقطهٔ کره زمین بحرج داده اند و با تهیه قبله نمای کوچك و تدوین رساله مختصری دراین باب وسایل راحتی مردم مسلمان را درهر کجای دنیا که باشند فراهم ساخته اند وازاین راه خدمت بس گرانبهائی بمقتضای اوضاع کنونی جهان ووسائل مسافرت امروز چون هواپیما واتومبیل وترن وکشتی بمعتقدین دین حقه اسلام و نماز گزاران در اقطار جهان انجام داده اند

این بنده توفیق چنین خدمت علمی مقدس ومتبرکی را بمحضر تیمسار دانشمند محترم صمیمانه تهنیت میگویم و نام یکفرد ایرانی چنین ابتکار ستوده ومفیدی را که بوسیله یکی از هموطنان گرامی درعالم اسلام صورت گرفته وخدمت شایان تقدیس بعموم مسلمین انجام یافته است موجب سر افرازی میشناسد واز قادر متعال مزید توفیق ایشان را در اینگونه خدمات و پیشرفت حقیقی و معنوی ملت سر بلند ایران در سایهٔ دین مبین اسلام مسئلت مینماید بمنه وکرمه

علی اصغر حکمت

بسم الله الرحمن الرحیم

قبله نمای مغناطیسی

۱ - مقدمه

قبله‌شناسی از مقدمات نماز بوده بر هر مسلمانی شناختن سمت کعبه از مکان خود در حضر و سفر لازم است بدین لحاظ علمای عالیقدر هیئت و نجوم در قدیم و سنوات اخیر از شیخ بهائی علیه الرحمه تا مرحوم سرتیپ مهندس عبدالرزاق بغایری برای استخراج قبله مساعی دقیقی بعمل آورده و قبله بلاد را نسبت بجهات جغرافیائی تعیین کرده اند که برای یافتن قبله هر محل بایستی قبلا جهات یابی کرد ولی این امر همیشه و برای همه کس بسهولت و سرعت مقدور نیست مثلا مسافری که بیکی از شهرهای خارج کشور یا اماکن جدیدی برسد و بخواهد فوراً نماز بخواند نمیتواند دستور قبله یابی را بطوری که در یکی از تقاویم بشرح ذیل درج شده و صحیح است فوراً اجرا نماید

«برای سهولت طالبین را دستور میدهم که انحراف قبله هر شهری»
«را که خواهند دایره بر زمین مسطح رسم کنند و بر مرکز آن که وسط»
«حقیقی است شاخصی نصب نمایند تا دو فایده بخشد یکی آن که چون»
«سایه معدوم شود یا به منتهای کمی رسد بحسب آفاق وقت زوال است»
«دیگر آن که بر سطح آن دایره دو خط عمودی رسم کنند که در نقطه مرکز»
«باهم تقاطع کنند بطوری که یکی از آن دو خط امتداد سایه شاخص باشد»

البته انحراف مغناطیسی نقاط مختلف علاوه بر تغییرات مساوی و ناچیز روزانه بطور دائمی نیز تغییر میکند و تغییر عادی سالیانه برای نقاط مختلف از چند دقیقه تجاوز نمیکند بالنتیجه انحرافهای منظور شده در قبله نمای مغناطیسی برای مدت زیادی که تغییر انحراف مغناطیسی از حدود چند درجه تجاوز نکند معتبر خواهد بود

بطور خلاصه بتوجه نیمسار سرتیپ رزم آرا تهیه چند صفحه متضمن انحراف امتداد قبله از امتداد شمال وجنوب مغناطیسی برای بلاد مختلف و بکار بردن این صفحات در قبله نمای مغناطیسی قابل تقدیر است و قبله نمای ایشان در نقاط دور از آهن و معادن آهن و برای مدتی که تغییر فوق العاده در اندازه انحراف مغناطیسی یک نقطه رخ ندهد امتداد قبله را نشان میدهد

از طرف رئیس دانشگاه - دکتر خانبابا بیانی

را نام قبله نما میخوانند ولی بر اهل معروف پوشیده نیست که قطب نما جهت قطبین مغناطیسی زمین را نشان میدهد و چون حساب قبله سابقاً نسبت بجهات جغرافیائی شده و انحراف مغناطیسی که بعداً توضیح داده میشود در نظر گرفته نشده بود لذا قطب نما قبله را نمیتوانست صحیحاً نشان دهد

برای انجام منظور فوق درمدت ۱۵ماه قسمت زیادی از ساعات تعطیل و فراغت از کار اداری را وقف استخراج و محاسبات مربوط بقبله قریب یکهزار شهر نموده اکنون نتیجه در چند نوع قبله نمای مغناطیسی بمعرض استفاده گذارده میشود

۴-محاسبات

محاسبات این قبله نما شامل دو قسمت بوده یکی استخراج قبله نسبت بنصف النهار هرمحل ودیگری محاسبه انحراف مغناطیسی هرمکان

آ - استخراج را بطرق متعدد می توان انجام داد (بوسیله دایره هندیه یا اسطرلاب و یا سمت خورشید در ۸ خرداد و ۲۲ تیر وغیره) ولی چون بحث درکلیه آنها طولانی خواهد بود لذا دو طریقه ذیلا ذکر میشود .

۱-پس از تعیین طول وعرض جغرافیائی دقیق مکه وشهر

«که از دو طرف تا محیط دایره رسد و خط دیگر از وسط این خط دو طرف»
«مرکز دایره کشیده شود تا محیط دایره منتهی شود که دایره را چهار»
«قسمت متساوی نماید و چهار محیط دایره منتهی شود پس نقطه طرف طلوع»
«آفتاب را مشرق و نقطه مقابل آن را مغرب دانند و اگر خود بجای شاخص»
«بایستد و نقطه مشرق را بدست راست خود قرار دهد نقطه پیش رویش شمال»
«و پشت سرش نقطه جنوب است پس بین هر دو نقطه را نود قسمت»
«کرده خط بکشد هر خط درجه می شود آنوقت انحراف قبله آن شهر را»
«از جدول این تقویم پیدا کرده ببیند چند درجه است بهمان اندازه از نقطه»
«جنوب شماره کند تا خط قبله معلوم شود»

بطوریکه قبلا عرض شد این دستور که در تقویم داده شده طبق اصول علمی بوده ولی انجام آن برای همه کس و در همه حال و بسرعت مقدور نبوده کسانی که هندسه ندانند و اشخاص بی سواد نمیتوانند از آن استفاده کنند

بنده سابقاً در موقع مسافرت بوسیله یک نقشه پنج قطعه عالم و قطب نمای معمولی سمت تقریبی مکه را در هر شهر پیدا میکردم ولی تابستان ۱۳۳۱ در امریکا بر آن شدم که قبله نمای مغناطیسی تعبیه کنم که قبله یابی را تسهیل و برای همه کس حتی بیسوادها ممکن سازد (*) گرچه از قدیم عوام الناس قطب نما

*تابستان ۱۳۳۱ در واشنگتن جناب آقای حاج محمد نمازی بنا بر تقاضای جناب آقای حاج قائم مقام الملك رفیع از بنده سئوال نمودند که آیا میتوان وسیله ای ساخت که مسلمین از هر نقطه جهان بتوانند سمت کعبه متوجه شوند. این سئوال بنده را بفکر ساختن قبله نمای مغناطیسی انداخت وعملی ساختن آن را بجناب آقای نمازی وعده دادم

بوده معهذا با نتیجه طریقه اول و محاسبات استخراج کنندگان سابق تطبیق شده است

ب ـ محاسبه انحراف مغناطیسی هر مکان. چون منظور شده استفاده از عقربه مغناطیسی و لذا لازم گردید که انحراف مغناطیسی یعنی تفاوت بین شمال جغرافیائی و شمال مغناطیسی هر شهر تعیین شود

از آنجائیکه قطبین جغرافیائی زمین بر قطبین مغناطیسی آن منطبق نیست مثلا قطب شمال مغناطیسی مجاور از یکهزار میل در جنوب قطب شمال جغرافیائی بوده و محل فعلی آن تقریباً در ۷۳ درجه عرض شمالی و صد درجه طول غربی گرینویچ واقع شده در نتیجه در نقاط مختلف زمین انحرافاتی بمقدار صفر تا ۱۸۰ درجه شرقی یا غربی بین دو سمت جغرافیائی و مغناطیسی موجود بوده بنا بر این ملاحظه میشود که این اختلافات تا چه حد در جهت یابی قطب نما مؤثر میباشد لذا بنده نتیجه استخراج قبله هر شهر را با انحراف مغناطیسی شهر مزبور با در نظر گرفتن شرقی یا غربی بودن انحراف ترکیب و نتیجه در ساختن این قبله نما بکار رفته است

توضیحاً عرض میشود که انحراف مغناطیسی دارای تغییرات سالیانه وحتی روزانه ای میباشد ولی چون این تغییرات

منظور، بوسیله دستورهای حل مثلثات کروی سمت قبله تعیین میشود(*) این طریقه خیلی دقیق بوده میتوان درحساب دقایق وثوانی را نیز تعیین کرد ولی محتاج بمحاسبات طولانی و استعمال لگاریتم بوده وقت زیادی میگیرد و برای اشخاص غیرورزیده احتمال اشتباهات کلی میرود و بایستی بازرسی نمود

۲ ـ اندازه گیری سمت مکه روی کره ـ این طریقه چنانچه با مهارت انجام شود سریع بوده واحتمال اشتباهات کمتر میرود ودقت آن درحدود نیم درجه میباشد

برای ساختن قبله نمای مغناطیسی دقت طریقه دوم کافی

---

* دستورحل مثلثات کروی

$$Tang\,\frac{1}{2}(A-B) = \frac{\sin\frac{1}{2}(\alpha-\beta)}{\sin\frac{1}{2}(\alpha+\beta)}\;Cotg\,\frac{C}{2}$$

$$Tang\,\frac{1}{2}(A+B) = \frac{\cos\frac{1}{2}(\alpha-\beta)}{\cos\frac{1}{2}(\alpha+\beta)}\;Cotg\,\frac{C}{2}$$

دردستورهای فوق چنانچه مثلا برای تهران درنظربگیریم

$A =$ زاویه متشکله بین نصف‌النهار تهران وسمت قبله این شهر

$B =$ زاویه متشکله بین نصف‌النهار مکه و دایره عظیمه‌ای که ازمکه وتهران بگذرد

$C =$ بین‌الطولین

$\alpha =$ متمم عرض مکه

$\beta =$ متمم عرض تهران

شعاعی که در انتهای آن نام شهر مطلوب نوشته شده زیر نوك
شمالی عقربه قرار گیرد
خط قبله که روی هر صفحه رسم شده سمت مکه را
نشان میدهد

تبصره ۱ــ چون قبله شهرهای یك کشور غالبا در قسمت کوچکی از محیط دایره قرار میگیرد و نمیتوان در این قسمت کوچك اسامی عده زیادی از شهرهای آن کشور را نوشت لهذا در این قسمت طبق محاسبه یك عده اشعه رسم شده که هر شعاع متعلق به یك یا چند شهر می باشد

تبصره ۲ــ برای استفاده بی‌سوادها یا برای اینکه شعاع شهری را نتوان فوراً در صفحه پیدا کرد روی صفحه طلق حامل پایه عقربه خط رنگینی رسم شده که موسوم است به خط نشانه چنانچه موقع گذاردن صفحه شعاع شهر مطلوب را زیر خط نشانه قرار دهند و در موقع تعیین قبله نماهم تغییر محل ندهند بدین وسیله پیدا کردن شعاع موقع قبله یابی تسهیل میشود ــ اشخاص بیسواد یا کسانی که چشمشان ضعیف است نیز میتوانند از آن استفاده کنند

تبصره ۳ــ قبله قراء و قصبات یك شهرستان با قبله مرکز شهرستان تفاوت محسوسی ندارد

تبصره ٤ ــ یك صفحه اضافی در قبله نما موجود است که روی آن جهات اصلی و فرعی و درجات رسم شده و بوسیله آن میتوان از قبله نما مانند قطب نما های معمولی استفاده نمود

تبصره ٥ ــ در موقع قبله یابی لازمست به دو موضوع ذیل دقت نمود

اولا ــ سمت کعبه را سهمی که پهلوی آن قبله نوشته شده نشان میدهد نه عقربه

ثانیا ــ نوك سیاه عقربه بایستی روی شعاع شهر مطلوب قرار گیرد نه نام شهر

مثلا درهریك ازشهر های آبادان ــ اهواز ــ خرمشهر ــ مسجد سلیمان ــ شوشتر ــ کاشان ــ سمنان ــ گرگان ــ گنبد یا دامغان چنانچه

در حدود دقیقه بوده برای کارما قابل توجه نیست

۳ ـ ساختمان قبله نما و طرز استفاده از آن

قبله نما جعبه ای است مدور از فلز یا پلاستیك که درقسمت فوقانی آن یك عقربه مغناطیسی ودرقسمت تحتانی صفحات مدور متعددی قرار دارد که روی هر صفحه اسامی عده ای ازشهر ها طبق محاسبه در محل معین نوشته شده

برای قبله یابی بطریق ذیل عمل میشود

۱ـ قسمتی را که صفحات قرار دارد بوسیله پیچانیدن یا بلند نمودن (بسته بنمونه قبله نما) باز نموده صفحه ای که نام شهر مطلوب را داردروی صفحات دیگرقرارمیدهند سپس قبله نما رامی بندند (این صفحات بعضی برای شهرهای مهم دنیا وبرخی برای یك کشور ـ یك استان یایك شهرستان تهیه شده است)

۲ـ قبله نما را روی میزیا سطحی افقی (دوراز آهن آلات) میگذارند

۳ـ عقربه پس از نوسان یک نوك آن(درعقربه‌های معمولی نوك سیاه و در عقربه های شب نما نوك فسفر دار) بسمت شمال مغناطیسی خواهدایستاد

٤ـ بملایمت قبله نما را بوضع افقی می گردانند تا

قبله‌نمای رزم‌آرا

بوصلة القبلة

پیوست رسالهٔ قبله‌نما

(فتاوی، تقدیر و تشکر نامه‌ها و مقالات)

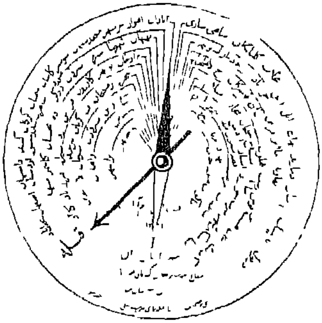
ملحق رسالة بوصلة القبلة من الفتاوی والتقاریظ والمقالات

عنوان مخترع

ایران، تهران - خیابان امیرآباد - سرتیپ حسینعلی رزم‌آرا

تلفن ۴۵۲۴۵

نوک سیاه عقربه به وضعی که درشکل نموده شده قرار گیرد دراینصورت
سهم قبله شهر های مزبور را نشان خواهد داد.

بنده که متجاوز از چهل سال عمر خود را در ارتش و بیشتر را در قسمت های فرهنگی آن گذرانده و همیشه علاوه بر ساعات خدمت اداری قسمت عمده ازاوقات فراغت خود را صرف مطالعات فنی وفرهنگی نموده افتخاردارم که با همکاری همقطاران خود دراداره جغرافیائی یا قسمت‌های دیگر ویا شخصاً آثاری باقی گذارده یا موفق به ابتکاراتی گردم اکنون باکمال مسرت اختراع قبله نمای مغناطیسی را بعالم اسلام تقدیم وامیدوارم که درآتیه نزدیکی سمت نمای کار راکه نوعی از آن مورد استفاده باستانیان خواهد بوددر خود معرض استفاده عموم قرار دهم

سرتیپ حسینعلی رزم آرا

بسم الله الرحمن الرحیم

مقدمه

رساله قبله‌نما که تاریخچه وشرح محاسبه و ساختمان وطرز بکار بردن قبله‌نما در آن درج شده ، ضمن رساله مزبور جزبان بعرض رساندن رساله وجود قبله‌نما درحضور مبارک **حضرت مستطاب آیت‌الله العظمی آقای حاجی آقا حسین طباطبائی بروجردی** یگانه پیشوای شیعیان جهان مدظله‌العالی وابراز تقدیر وتصویب حضرت معظم‌له نگارش یافته است

در تاریخ ۲۶ اسفند ماه ۱۳۳۳ این جانب برای زیارت به عتبات عالیات مشرف سپس برای عرضه این قبله نما به مقامات عالیه و مراجع تقلید و موسسات علمی ودینی قریب چهار ماه در کشورهای عراق ـ سوریه ـ لبنان ـ اردن ـ مصر و ترکیه بوده قریب دو ماه هم برای ساختن نمونه های جدید که یکی از آنها مخصوص سمت یابی و قبله یابی نابینایان است در کشور آلمان مشغول بوده است .

در کشورهای اسلامی به شرف حضور مقامات فوق‌الذکر نائل گردیده در دانشگاههای دمشق و بیروت وجامع ازهر و دارالتقریب مذاهب اسلامی در قاهره سخنرانی هائی نموده و ساختمان محراب مساجد متعددی را دراین کشورها آزمایش کرده است .

درصفحات این جزوه ، که پیوست رساله اصلی قبله‌نما خواهد بود عکس یامتن بعضی از فتاوی و تقدیر یا تشکرنامه های مقامات به ترتیب کشورهائی که عبور شده‌چاپ گردیده است

بدین وسیله ازمقامات عالیه فوق‌الذکر سپاسگزاری وهمچنین ازسفرای کبار و نمایندگان محترم کشور شاهنشاهی در ممالک مذکور که در راهنمائی ومعرفی این جانب اقدام فرموده اند تشکر مینماید .

سرتیپ حسینعلی رزم‌آرا

EMBASSY OF PAKISTAN
TEHRAN

شماره ۱۲۲۰
۱۰ شهریورماه ۱۳۳۳

تیمسار محتـــرم

عطف بنامه مورخ ۱۸ فروردین ماه ۱۳۳۳ آن تیمسار محترم توقیـــرا اشعار میدارد نمونه قبله نما و رساله مربوطه آن بفارسی و همچنین سه جـــلد از همان رساله بزبان عربی همانطوریکه منظور نظر عالی بود جهت استعلام از نظر مقامات مربوطه بپاکستان فرستاده شد بطوریکه از پاکستان اطلاع میدهند قبله‌نماهای مزبور مورد تحسین مقامات مربوطه واقع گردیده و در این باره سرمهندس پاکستان چنین اظهار نظر میکند :-

((طرح قبله‌نما ساده و برای مسلمانان مسافر خاصه آن کسانی که با هواپیما مسافرت میکنند بی اندازه گرانبهاست پیشنهاد میشود سرویسهای هواپیمائی بین المللی پاکستان این دستگاه مفید را تهیه و بفروش برساند))

موضوع اندازه قبله‌نمای (بزرگ یا کوچک) مورد احتیاج و چگونگی امکان مصرف آن در پاکستان هم‌اکنون مورد مطالعهٔ مقامات مربوطه میباشد و بمحض اعلام نتیجه ثانیا مراتب باطلاع آن تیمسار خواهد رسید .

با تقدیم احترامات فائقـــــــه

نسیم حسین
کاردار سفارت کبرای پاکستان

تیمسار سرتیپ حسینعلی رزم آرا ،

عند ما كان جلالة الملك سعود في طهران - في اغسطس ۱۹۵۵ عرضت عليه نماذج متنوعة من بوصلة القبلة نالت اعجابه .

در مرداد ماه ۱۳۳٤ که اعلیحضرت ملک سعود بایران مسافرت نموده بودند قبله‌نمای رزم‌آرا مورد توجه وتحسین حضرت معظم‌له و همراهانشان واقع گردیده است

به نام خداوند بخشنده مهربان

حضرت آیةالله العظمی آقای سیدمحسن حکیم دام ظله العالی

راجع بهقبله‌نمای معروف بهقبله‌نمای رزم‌آرا که ازنظر مبارک گذشت آیا مورد اعتماد و اطمینان در تعیین قبله هست یا خیر ؟ متمنی است فتوای خودرا مرقوم فرمائید .

بسم الله الرحمن الرحیم و له الحمد

بدرستیکه میتوان بر اساس قبله نمای مزبور اطمینان حاصل نمود چه استخراج وتهیه آن برزمینه دقیق‌ترین تحقیقات علمی است وجناب آقای رزم‌آرا که خداوند ایشان‌را کامیاب نماید از دانشمندان و فضلا و متخرس این فن هستند . خدا امثال ایشان را بین مسلمین زیاد و زحماتشان را قبول فرماید .

١٣٧٥ — محسن الطباطبائی الحکیم

١٤٢٥

بسم الله الرحمن الرحيم وله الحمد

ما يقول سيدنا ومولانا آية الله العظمى السيد محسن الحكيم دام ظله العالي
في هذه الآلة المعروفة التي وضعها الرجل المعروف "رزم آرا"
لتعيين القبلة الشريفة فهل يجوز الاعتماد عليها في مقام الاستقبال
أفتونا مأجورين دام ظلكم على المسلمين.

بسم الله الرحمن الرحيم وله الحمد

لا بأس بالاعتماد على الآلة المذكورة فإن المخترع لها
من أعلى درجات التحري و"رزم آرا" وفقه الله تعالى
من فضلاء هذا الفن المعتمدين كثّر الله تعالى في
المسلمين أمثاله وشكر جهوده وأعماله

محسن الطباطبائي الحكيم

١٣٧٥
١٤٢٥

رئاسة اركان الجيش الرقم - ٣٠ ح/٩
بغداد التاريخ - ١٩٥٥/١/١٢
(المكتب الخاص)

معالي السفير

تسلمت بيد السرور رسالتكم المرقمة ٤١١٢ والمورخة فى ١٢/٢٨/ ١٩٥٤ . ورفقتها الكتب الثمينة والوصلات اللطيفة التى تفضل باهدائها الى سعادة امير اللواء رزم آرا وفى الوقت الذى اشكر لكم فيه شعوركم ارجوان تتفضلوا بتبليغ شكرى و امتنانى لسعادة امير اللواء رزم آرا على هديته النفيسة .

انتهز هذه الفرصة لاقدم لمعاليكم تقديرى واحترامى .

المخلص امير اللواء الركن ـ محمد رفيق عارف
رئيس اركان الجيش

معالى السيد حسين قدس نخعى
سفير الامبراطورية الشاهنشاهية الايرانية المحترم

رياست ستاد ارتش شماره ٣٠ ح ر٩
بغداد تاريخ ١٩٥٥/١/١٢
دفتر مخصوص

جناب آقاى سفير كبير

باخوشنودى نامه شماره ٤١١٣ مورخه ١٩٥٤/١٢/٢٨ شما وپيوست آن كتب وقلمه نماهاى دقيق را كه جناب تيمسار رزم آرا لطفاً اهداء نموده بودند دريافت داشتم . ضمن تشكر از آن جناب خواهشمند است مراتب تشكر وامتنان اينجانب را بجناب تيمسار رزم آرا از اين هديه نفيس ابلاغ فرمايند موقع را مغتنم شمرده احترامات فائقه را تقديم ميدارد .

سرلشكر ستاد ـ محمدرفيق عارف
رئيس ستاد ارتش

بسم الله الرحمن الرحیم

محضر دانشمند گرامی آقای قبله‌نمائی جناب قاضی محمد زاده دانشمند بزرگ

قبله (جدول) جغرافیائی را که اختراع و استخراج نموده‌اید از
روی دقت ملاحظه نمودم الحق و بالانصاف ممکن است
وسیله‌ای قابل تقدیر و قابل تحسین و خدمتی است بزرگ به عالم
اسلامیت و بر هر علاقه‌مند به عالم دیانت لازم است که
این خدمت اسلامی را مورد تقدیر قرار داده و از زحمات
شما تشکر نماید ۲۶ ع ۱ ۱۳۷۵

ابوالقاسم الموسوی الخوئی

جمعیت خدمات دینی واجتماعی
در کشور عراق
شماره ۳۹
بتاریخ ۱۱ شعبان ۱۳۷۴ ﻫ ۱۹۵۵/٤/٤ م

حضرت تیمسار محترم حسینعلی رزم‌آرا

اختراع ممتازشما درساختن‌دستگاه تعیین جهات قبله که‌به «قبله نمای رزم‌آرا» موسوم شده‌است دربرد همه کسانی که آنرا دیده و مورد تحقیق قرار داده‌اند موجب شگفتی و تعجب وتقدیر آنها شده است من نمیتوانم از بزرگ شمردن فعالیت عظیم شما دراین راه خودداری‌نمایم . امیدوارم که‌درانجام‌این خدمت کامیاب وموفق گردید خواهشمنداست احترامات فائقه مرا قبول فرمائید

مخلص ـ جلال الحنفی
رئیس جمعیت خدمات دینی‌واجتماعی

جمعية الخدمات الدينية والاجتماعية
في العراق

العدد ٢٩

التاريخ ١١ شعبان ١٣٧٤ هـ ٤/٤/١٩٥٥م

حضرة الزعيم حسين علي رزم آرا المحترم

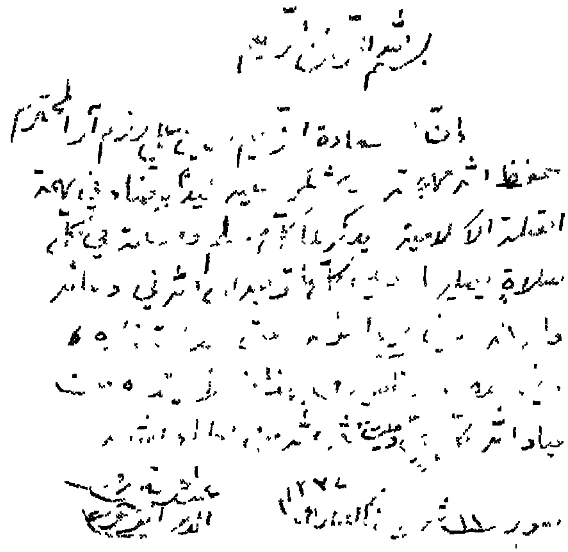
كان ابتكاركم المختار اختبار تعيين الاتجاهات القبلية المسمى (قبله نماى رزم آرا) موضع الاعجاب والتقدير لدى جميع الذين اطلعوا عليه ودرسوه . ولا يسعني الا ان اكرر كل الاكبار نشاطكم العظيم في هذا الصدد آملا لكم ولمشروعكم التوفيق .

وفي الختام التمس قبول فائق الاحترام

المخلص

جلال الحنفي

رئيس جمعية الخدمات الدينية والاجتماعية

بنام ایزد بخشندهٔ مهربان

خداوند تعالی جناب تیمسار حسین علی رزم آرا را از گزند روزگار محفوظ بدارد چون در انجام خدمتی بزرگ نسبت به عالم اسلامی کامیاب گردیده‌اند فرد فرد مسلمانان هنگام ادای فریضه نماز و هر گاه که دست دعا به درگاه باری تعالی برداشته و طالب مغفرت و گذشت از گناهان گردند و درهر حال ایشان را یاد خواهند نمود حتی هنگام مرگ و وحشت درقبر . لذا بر هر فرد خداپرست زنده ومرده ایشان را حقی هست . خداوند امثال این دانشمندان را زیاد نماید .

صور (لبنان) ١٢ رمضان المبارك ١٣٧٤

عبدالحسین شرف‌الدین الموسوی

الجمهورية السورية
وزارة الخارجية

الرقم - م - ٨ - ٣٠ - ٨٣ - ١٣٩٧
التاريخ - ١٩٥٥/٦/٢٧

تهدی وزارة الخارجية السورية تحياتها الى المفوضية الامبراطورية الايرانية وبالاشارة الى مذكرتها رقم ٢٨٨ تاريخ ٣ ايار سنة ١٩٥٥ تتشرف بان ترجو منها ان تنقل الى سعادة الجنرال رزم آرا مدير المكتب الجغرافي للجيش الايراني سابقاً جزيل شكر فخامة رئيس الجمهورية لهديته اللطيفة .

ترجمه

وزارت امور خارجه تعارفات خود را بسفارت شاهنشاهی اظهار وعطف به يادداشت شماره ٣٨٨ مورخه ٥٥/٥/٣ افتخار آخواهشمند است که سپاسگزاری حضرت رئيس جمهوری سوريه را بمناسبت تقديمی زيبای جناب آقای سرتيپ رزم آرا رئيس سابق اداره جغرافيائی ارتش ايران ابلاغ فرمائيد

با احترامات . . . . . .

جمهوری لبنان

بیروت ۱۲ مه
۱۹۵۵

نخست وزیری

جناب آقای ر . ابانکی وزیر مختار ایران در بیروت
هدیه دوستانه آقای سرتیپ حسینعلی رزم‌آرا که شما ضمن نامه مورخه ۷ مه ۱۹۵۵ لطفاً برای این جانب فرستاده بودید موجب کمال امتنان گردید

خواهشمند است تشکرات قلبی این‌جانب را به آقای سرتیپ ابلاغ نموده و بهترین احساساتم را آن جناب بپذیرید

نخست وزیر
سامی الصلح

REPUBLIQUE LIBANAISE
Chambre des Députés
478

BEYROUTH LE 13/5/55

Son Excellence
Monsieur le Ministre d'Iran à Beyrouth
Monsieur R ATABAKI

Excellence,

Avec quel plaisir je viens de recevoir votre gentil et précieux cadeau.

Cet œuvre d'art et de précision retiendra l'attention non seulement de tout musulman honorant et vénérant les lieux saints, mais aussi de tout homme éduqué et ayant la moindre notion de la science

Aussi vous serai-je reconnaissant si votre Excellence transmettait au Général Razmara, son inventeur, ma grande admiration

Et, je vous prie, Excellence, d'agreer avec mes vifs remerciements ma considération très distinguées.

Le Président de la Chambre
des Députés
Adel Osseiran

المملكة الأردنية الهاشمية

قاضي القضاة

الرقم ٣/٧/٣١٥٣

التاريخ ١٣ ذو القعدة ١٣٧٤

وفق ٣/٧/١٩٥٥

حضرة صاحب السعادة السيد علي أكبر توسلي القائم بأعمال المفوضية الايرانية

السلام عليكم وبعد فقد أخذت البوصلة، شاكرا لكم اهتمامكم بي، وبعد أن اطلعت عليها لا يسعني الا أن أقدم اجلالي واحترامي للزعيم حسين علي على ما قام به من خدمة جلى للمسلمين في مشارق الارض ومغاربها فله منا الشكر، ومن الباري جل شأنه حسن الجزاء، واجزل الثواب.

وتقبلوا بهذه الوسيلة اجل احترامي

قاضي القضاة

محمد الامين الشنقيطي

كشور اردنى هاشمى شماره ٣/٧/٣١٥٣

قاضى القضات تاريخ ١٣ ذو القعده ١٣٧٤

جناب آقاى على اكبر فروهنده كاردار محترم سفارت كبراى ايران

سلام بر شما وبعد قبله‌نما را دريافت نمودم واز توجهاتى كه نسبت باينجانب مبذول داشته‌ايد سپاسگزارم. پس از اطلاع برخصوصيات قبله‌نماى مزبور ديگر نميتوانم از تقديم مراتب احترام واخلاص نسبت به تيمسار حسين‌على بواسطه اين خدمت بزرگى كه به مسلمانان مشرق و مغرب زمين انجام داده‌اند خوددارى نمايم. ما همگى از ايشان سپاسگزاريم و از خداوند جل‌شانه مسئلت ميكنيم جزاى خير بايشان عنايت فرمايند. بدينوسيله احترامات فائقه خودرا تقديم ميدارم

قاضى القضاة ـ محمدالامين الشنقيطى

١٦

نقل از روزنامه خراسان

جالبترین هدیه به اعلیحضرت پادشاه اردن

بطوری که مجله تایم امریکا نوشته در بین هدایائی که از طرف پادشاهان جهان بمناسبت جشن اعلیحضرت پادشاه اردن به ملک حسین هدیه شده از همه جالبتر قطب نمائی بوده که در هرجا و هرمحلی مکه و خانه خدا را نشان میدهد . این هدیه که ازطرف سرتیپ حسینعلی رزم‌آرا به پادشاه اردن داده‌شده فوق‌العاده جلب‌نظر کرده وپادشاه اردن بمهمانان خود آن‌را نشان میدهد

جامع ازهر

دفتر ریاست ـ شیخ جامع ازهر

بنام خداوند بخشنده مهربان

امروز سرتیپ حسینعلی رزم آرا را ملاقات کردم ایشان قبله نمائی را که بر اثر کوششها و تحقیقات خود برای تعیین جهت و سمت کعبه مشرفه در هر یك از بلاد عالم اختراع نموده‌اند ارائه دادند ومن باتفاق گروهی از برگزیدگان دانشمندان شرح طریقه استعمال این قبله‌نما را ازخود ایشان شنیدیم تیمسار رزم آرا اظهار داشتند که قبله مساجد بسیاری از شهرهای ممالکی را که دیده‌اند بوسیله این قبله‌نما آزمایش نموده و ملاحظه کرده‌اند که قبله همه آن مساجد باقبله شرعی مساجد کشور مصر بدقت انطباق دارد ولی درقبله بعضی از زوایای کوچك که درباره‌ای ازقراء درغیر کشور مصر دائر میباشد اندکی انحراف مشاهده نموده‌اند و آزردگی خودرا از این امر اظهار و یادآوری کرده‌اند که این نقیصه‌را جبران نمایند واین خودفرط علاقه دینی است که سزاوار سپاسگزاری میباشد.

من این خدمت بزرگ معظم‌له را قدردانی میکنم وامیدوارم که نفع آن عمومی باشد همچنانکه ازخداوند خواستارم که امثال این دانشمند بزرگ را زیاد نموده و اورا به بهترین جزای نیکوکاران پاداش دهد.

۷ شوال سنه ۱۳۷٤	شیخ جامع ازهر
۲۹ مایوسنه ۱۹۵۵	عبدالرحمن تاج

الجامع الأزهر

مكتب شيخ الجامع الازهر

بسم الله الرحمن الرحيم

زارني اليوم الجنرال حسين علي رزم آرا ، وعرض علي دليل القبلة (البوصلة) ، الذي حرره بمجهوده وابحاثه ، لتحديد جهة الكعبة المشرفة ، لاي بلد من بلاد العالم - واستمعت مع جمع من العلماء الى شرحه طريقة استعمال هذا الدليل ، وأنه امتحن القبلة في كثير من المساجد التي زارها في مختلف الاقطار فوجدها بهذا الدليل منضبطة تمام الانضباط على القبلة الشرعية في القطر المصري غير أنه لاحظ في بعض الزوايا الصغيرة ، القائمة في بعض القرى في غير القطر المصري بعض الانحراف ، واظهر استياءه من هذا ، ونبه على تلافيه وهي غيرة دينية حميدة يشكر عليها .

واني اقدر لسيادته هذا المجهود العظيم ، وارجو أن يعم النفع به ، كما أرجو الله أن يكثر من امثال هذا العالم العظيم ، وان يجزيه احسن ما يجزي به العاملون المحسنون .

شيخ الجامع الازهر

٧ من شوال سنة ١٣٧٤

٢٩ من مايو سنة ١٩٥٥

مشيخة الجامع الازهر
مايو ١٩٥٥
مكتب الاستاذ الاكبر

وزارت دادگستری شماره ۱۳ شوال ۱۳۷٤
دارالفتوای کشور مصر

آقای محترم استاد حسینعلی رزم‌آرا

سلام بر شما وبعد باسپاسگزاری هدیه مهم‌شمارا که عبارت ازقبله‌نمای کشورهای اسلامی است دریافت داشتم این‌هدیه شما برای تعیین سمت شرعی قبلگاه نماز جمیع مسلمانان بااختلافی که در جهت‌و سمت قبله آنهاموجود است بسیارسودمند ومفید میباشد .

این کاری است که مسلمانان عموما ازآن سپاسگزار وخداوند ازآن خشنود است انشاءالله خداوندتعالی دراین کار شمارا جزای‌خیر خواهد داد اینک من‌این هدیه واین یادگاری را دریافت میکنم و بحضورعالی بهترین تشکرات خودرا تقدیم میدارم وازخداوند سبحانه خواستارم که بپاس این‌خدمت بزرگ شمارا بهترین جزای خیردهاد وپیوسته کارها وکوششهای بزرگ شمارا که همگی مسلمانان از آن بهره‌ور میگردند باموفقیت ورستگاری دمساز فرماید . خداوند شمارا همواره در خدمات باسلام ومسلمین توفیق دهاد والسلام علیکم و رحمةالله برکاته .

مفتی کشور مصر

(نموذج رقم ٢ ...)

المصدر

وزارة العدل

إدارة إفتاء الديار المصرية

تحريرا بالقاهرة في ... شوال سنة ١٣٧٤ (... سنة ١٩٥٥)

رقم القيد ——

عدد المرفقات ——

السيد المحترم الأستاذ حسين علي رزم آرا

السلام عليكم ورحمة الله وبركاته - وبعد - فقد تقبلت مع الشكر هديتكم القيمة « توجيه القبلة في البلاد الإسلامية » تلك الهدية التي كان لها أكبر نفع في تحديد السمت الشرعي للقبلة للصلاة لجميع المسلمين على اختلاف جهاتهم فهي عمل مشكور من المسلمين مبرور من الله سبحانه مثاب عليه إن شاء الله حسن المثوبة منه تعالى

وإنني إذ أتقبل هذه الهدية الأثرية الجليلة أقدم لحضرتكم جزيل شكري داعيًا المولى سبحانه أن يثيبك عليها أجزل الثواب وأن يكلل دائمًا بالنجاح مجهوداتكم الكبيرة التي فيها النفع لكافة المسلمين وفقكم الله دائمًا لخير الإسلام والمسلمين والسلام عليكم ورحمة الله ،،،

مفتي الديار
المصرية
حسن مأمون

مرکز کل
جمعیتهای جوانان اسلامی
خیابان بهضت مصر ـ قاهره

تاریخ ۱۳ شوال ۱۳۷۴
۱۹۵۵/۶/۴

بنام خداوند بخشنده مهربان

امروز بملاقات آقای سرتیپ حسینعلی رزم‌آرا توفیق حاصل نمودیم وضمناً ایشان راهنمای قبله‌را که دراتکار آن کوشش بسیار نموده ومدتها اوقات‌خودرا صرف نموده‌اند بماارائه دادند ومعلوم‌شد که بیمسار قبله‌بسیاری ازمساجدرا که درممالك مختلفه دیده‌اند بوسیله قبله‌نمای خود آزمایش نموده ومشاهده کرده اند که قبله این‌مساجد با قبله شرعی در کشور مصر بدقت تطبیق میشود ودرقبله بعضی از بلاد اسلامی اندکی انحراف ملاحظه کرده‌اند که آنرا یادآور شده و ما ازاین نکته شکرگزاریم . مازحمات و کوششهائی‌را که تیمسار درراه انجام این اختراع عظیم متحمل شده‌اند تقدیر میکنیم واز خداوند خواستاریم که مردم ازآن بهره‌مند گردیده ودرشماره خدمتگزاران اسلام ومسلمین امثال ایشان بیفزاید

محمد صالح حرب
رئیس کل جمعیتهای جوانان اسلامی

بسم الله الرحمن الرحيم

المركز العام
لجمعيات الشبان المسلمين
١٢ شارع [illegible] بالقاهرة

تلفون ٢٩ ... [illegible] ٤١٩٦

[illegible]

هجرية ١٠ شوال ١٣٧٤   ١٩٥٥/٦/٤   الرقم

سعدنا اليوم بزيارة السيد الجنرال [illegible] على [illegible] آثار وعرضنا عليه [illegible] (الرحلة)

التي [illegible] الكثير [illegible] ووحدة [illegible] جهة الكلمة [illegible]

وعلمنا منه أنه [illegible] في كثير من المساجد التي زارها [illegible] الإسلام [illegible]

[illegible] على العلة [illegible] بالقطر المصري ولقد رأى شيئا من الإسلام [illegible]

في [illegible] اليوم

وإنا [illegible] هذا [illegible] العظيم [illegible] الله [illegible] ويكثر

من أمثاله [illegible] لخير [illegible] والسلام [illegible]

الرئيس العام
لجمعيات الشبان المسلمين

أحمد الصاوي العمراني

شيخ مشايخ عموم الطرق الصوفية بالديار المصرية
وشيخ المسجد الحسيني

الجنرال حسين على رزم آرا

السلام عليكم ورحمة الله وبركاته

وبعد: فقد تلقيت بمزيد الغبطة والسرور كشفك العظيم لتحديد القبلة، واعتنائك بهذا الموضوع تدل على صادق إيمانك، ومبلغ تحريك للدقة في إحدى شعائر الإسلام والمسئول الله أن يجزيك خير الجزاء، أحمد الصاوي

تیمسار حسین علی رزم آرا

سلام بر شما وبعد با بسی سرور وشگفتی اختراع عظیم شما را برای شناختن و تعیین قبله دریافت نمودم الحق توجه شما باین موضوع وزحماتیکه در تحقیق یکی از شعائر اسلامی کشیده‌اید گواه صادقی است بر قوت ایمان شما امیدواریم که خداوند بشما جزای خیر عنایت فرماید

شیخ المشایخ کلیه فرقه‌های متصوفه در کشور مصر
وشیخ مسجد حسینی ـ احمدالصاوی

معهد الأرصاد

(مرصد حلوان)

[illegible]

[illegible]

دانشگاه فؤاد اول

انستیتوی ارصاد

رصدخانه حلوان

۱۹۵۵/٦/٥

قبله‌نمای سرتیپ رزم‌آرا

قبله‌نمائی را که سرتیپ رزم‌آرا برای شناختن جهات قبله در بسیاری ازشهرهای سطح کره‌زمین اختراع وابتکار کرده‌اند ملاحظه نمودم با نهایت خشنودی اظهار میدارم که این اختراع برای رسیدن مقصود نامبرده بی‌اندازه سودمنداست

مدیر انستیتوی ارصاد درحلوان

T. C.
DİYANET İŞLERİ REİSLİĞİ
İstanbul Müftülüğü
Sayı

[illegible] General Hüseyin Ali Rezmâra Hazretlerinin [illegible] göstermek için [illegible] [illegible] 15/ [illegible]

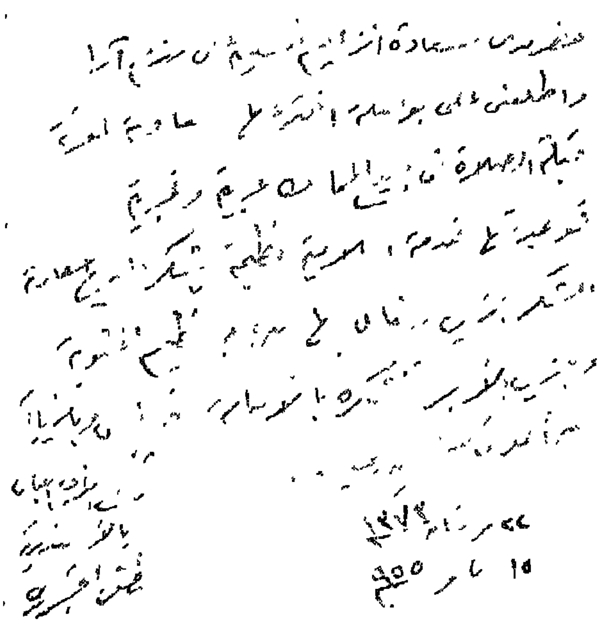
İstanbul Müftüsü
Ömer Nasuhi Bilmen
[signature]

جمهوری ترکیه
ریاست امور مذهبی
مفتی اسلامبول

فاضل محترم حضرت سرتیپ حسینعلی رزم‌آرا

قلمهای احتراعی‌شما فوق‌العاده عالی وپرارزش است . وظیفه میداند که تشکرات خودرا راجع باحتراع این قلمها بحضور محترم تقدیم دارد .

۱۵ اوت ۱۹۵۵
مفتی اسلامبول
عمر نصوحی بیلمن

جناب تیمسار حاج‌علی رزم‌آرا نزد اصحاب حضور یافتند و قبله‌نمائی را که معظم‌له برای شناختن جهات قبله برای نماز در جمیع کشورهای عربی وغربی اختراع نموده‌اند بمن ارائه نمودند . ابتکار یك خدمت بزرگ اسلامی است که بسیار ستوده وشایسته بهترین سپاسگزاری میباشد . خداوند ایشانرا در انجام این خدمت ثواب عظیم واجر جزیل عنایت فرماید من از طرف خود اصالتاً و از طرف جمیع برادران اسلامی ایشانرا سپاسگزارم شیخ مسجد ابی‌العباس در اسکندریه

مصطفی الجرایری

۲۰ اوت ۱۹۵۵

جمهوری ترکیه
وکیل کارهای دینی
مفتی ارضروم

تیمسار حسینعلی رزم‌آرا

واصل بی همتا قبله‌نمای اختراعی جنابعالی که سمت قبله‌را در تمام دنیا بمسلمانان نشان میدهد فوق‌العاده مورد پسند افتاد و رساله و شرحی که برای طرز استفاده این قبله نما تهیه کرده اید بی رقیب و بی‌نظیر است اگر تمام زندگی‌را برای رسیدن باین‌منظور صرف کرده‌اید شایسته‌است چون بعالم اسلام خدمت کرده و مشمول عنایت پروردگارشده‌اید خودرا موظف‌میدانم که‌تبریکات صمیمانه و تشکرات خودرا نسبت باختراع این‌قبله‌نماابراز دارم امیدوارم همیشه سلامت وموفق باشید

مفتی ارضروم

م . صادق سلاك بای

T. C.

DIYANET IŞLERI BAŞKANLIĞI
Erzurum Müftılığı
Sayı ——

Erzurum
20/Ağostos 955

Ek

Ey Fazılı bı hemta General huseyın Alı
Rezm Ara

Bütün Ektari Alemdekı Müslumanların Kıblelerının semtını vechı sehıh uzre gosterır Ihtıra' ettığınız nevın kıble nümayı (puslayı) Çok beğendım ve bünı kullanma yollarını gosterır Rısalelerınızıde emsalsız buldum Muveffekıyetinızden memnun oldum ,dua ettim.

Bütün heyatının bu ğayeye vuslet ıçin Sarfi bır zevk,bır murad bılen ve bı ınayetıllah Ğayesine ıren bır Alımı tebrıkı vezıfe bilırım, Teşekkurlerımı sunarım

Daima mırkatı se'adette müterekkı olunuz.

Erzurum Muftısi
M Sadık solakbay
(imza)

الهم عمليا واجاب عن اسئلتهم واستفساراتهم
هتبين انها احسن طريقة لتحديد القبلة بغاية
الدقة ، وبعد ذلك طلب سماحة الاستاذ الشيخ
محمد تقي القمي السكرتير العام لجماعة التقريب
بين المذاهب الاسلامية ، الى فضيلة الاستاذ
الشيخ محمد محمد المدني ان يلقى كلمة باسم
دار التقريب للاحتفال كلمة قيمة جاء فيها
« انه لتوافق عجيب حقا ان يبحث هذا
الموضوع عن القبلة في دار التقريب ، وان يكون
بحثه في اجتماع للاحتفال بليلة القدر المباركة
التى انزل بها القرآن،

فكرة التقريب قائمة
على غاية نبيلة هي
توجيه قلوب المسلمين
اينما كانوا، وعلى اى
مذهب كانوا ، الى
هدف واحد توحي به
وحدة الاسلام في
اصوله، وفي رسالته،
وفي كتابه، وما القبلة
التى وجه الله اليها
المسلمين شطر المسجد
الحرام الا واحدا من
هذه الاصول المشتركة،
فكل مسلم في
مشارق الارض ومغاربها يتجه اليها بشخصه
وروحه ، وعلى كعبتها المقدسة تلتقى هذه
الاشعة الروحية مهما اختلفت مصادرها او
بعدت ، وذلك تماما هو شأن المسلمين المتفقين
في الاصول والاسس التشريعية ، وان اختلفت
وجهات نظرهم ، ومناحى آرائهم فيما وراءها،
كلهم يبغى الحق ويتطلع اليه من افقه ، ويرسل
اليه شعاع فكره من زاويته الخاصة . ان
المسلمين اذا فهموا ذلك حق الفهم ، وآمنوا
به حق الايمان ، رسخت وحدتهم ، وتوطدت
الفتهم ، واماتوا الاحقاد والضغائن التى ولدتها
خلافاتهم القديمة ، وفوتوا على اعداء بلادهم
وشعوبهم ما يرمون اليه بسياسة التمزيق
والتفريق وتشجيع الخلافات ، لذلك يسعدني
ان ارى اجتماعنا هذا في ليلتنا المباركة هذه ،
وقد تلاقت فيه عناصر ثلاثة متجانسة متوافقة
لخير الاسلام والمسلمين : القرآن ـ القبلة ـ
التقريب »

وختم كلمته بشكر الجنرال صاحب الفكرة
على اهتمامه بهذه الناحية الدينية التى تهم
جميع المسلمين على اختلاف بلادهم وشعوبهم،
منوها بهذا الروح الطيب الذى يجعل رجلا له
مشاغله واعماله الكثيرة الى هذا العمل ، وانه
لروح كريم كما شكر للحاضرين اقبالهم الى
دار التقريب ،واهتمامهم بدعوتها الاصيلة التى
هى في الواقع مناط عزة المسلمين ، ورباط
وحدتهم الوثيق

وبعد ذلك استمع الحاضرون الى قصيدة
عصماء القاها الشاعر المبدع الاستاذ محمد علي
الحوماني من ديوانه الجديد في مدح الرسول
صلى الله عليه وسلم الذى سماه « انت انت »
وقد استطاع الشاعر ان يحلق بالمستمعين الى
آفاق كلها نور ، وكلها هدى مبين ، وحسبها
انها ذكريات لرسول رب العالمين

الاثنين ٢٣ مايو ١٩٥٥
غرة شوال ١٣٧٤
١٥ بشنس ١٦٧١
23 MAI 1955.

فى القاهرة

الأهرام

وحدة "القبلة" رمز لوحدة المسلمين

جهاز جديد لتعيين "القبلة" بطريقة مباشرة سهلة

حفلت دار التقريب بين المذاهب الاسلامية ، بصفوة مختارة من اهل العلم والرأى ورجال الشريعة والقانون ، وبعض السفراء ورجال السلك الدبلوماسى للبلاد الاسلامية الشقيقة، وبعض كبار الشعراء والادباء وطلاب العلم فى مختلف الجامعات

مصادفة حسنة

وكان هذا الاجتماع بمناسبة احتفال « دار التقريب » بليلة القدر المباركة ، وكان من المصادفات الحسنة ان شهده الجنرال حسين على رزم آرا مدير دائرة الخرائط فى المعهد الجغرافى الامبراطورى بايران ، وهو مخترع البوصلة الجديدة لتعيين اتجاه القبلة من مختلف بقاع الارض ، والتى اطلق عليها اسم « قبله نما » ومن مزايا هذه البوصلة انها تحدد اتجاه القبلة بطريق مباشر سهل يعرفه الخاص والعام .

وقد طلب الحاضرون الى الجنرال رزم آرا ان يشرح لهم هذا الجهاز الجديد ، ويبين لهم الفكرة التى قام عليها . فقدم لهم بحثا باللغة العربية ، وقد ناقشه فيه وعلق عليه الدكتور محمد محمود غالى الذى كان يقوم بدور الترجمة والمناقشة العلمية ، نائبا عن دار التقريب . وقد جاء فى بحث الجنرال ما يأتى .

« ان البوصلات المعروفة حتى اليوم لا تفى بالغاية ، لانها لا تبين الا الوجهة الشمالية الجنوبية المغناطيسية ، وقد عرفت كثيرين يكتفون باعتبار الوجهة الجنوبية من الغرب وجهة القبلة فى مكة المكرمة ، ولكن هذه الطريقة لا تصلح الا لنطاق ضيق من الارض

ومضى يشرح طريقته التى يعتمد عليها جهازه المستحدث فقال « قمت اولا بحساب زوايا اتجاه القبلة لالف مدينة تقريبا بالنسبة الى خطوط الطول الجغرافية ، مستخدما معادلات المثلثات الكروية ، ثم عينت الانحراف المغناطيسى للالف مدينة المذكورة، معتمدا احدث المستندات الدقيقة فى هذا السبيل ، واعتمادا على هذين القسمين من الحساب هيأت مختلف الاطارات التى كونها عليه بوصلتى »

عرض البوصلة على الحاضرين

ثم عرض البوصلة على الحاضرين وشرحها

نمایندگی دارالتقریب بین‌المذاهب الاسلامیه در اطراف بیانات نیمسار توضیحاتی دادند . تیمسار از جمله در سخنرانی خود گفتند قطب‌نماهائیکه تاحال ساخته‌شده‌است وافی بدین‌مقصود نمی‌باشد زیرا فقط بوسیله آنها جهت مغناطیسی شمالی جنوبی شناخته میشود واغلب در شناختن جهت مکه مکرّمه بشناختن جهت جنوبی عقربه اکتفا میکردند ولی این طریقه جز در قسمتی از خط کمربندی باریکی از کره زمین تطبیق نمیکند . آنگاه بشرح اصول وطریقه‌ایکه دستگاه اختراعی خودرا براساس آن بوجود آورده‌اند پرداخته و گفتند من زوایای قبله قریب هزار شهر را نسبت به نصف‌النهارهای جغرافیائی بوسیله معادلات مثلثات کروی حساب کرده وبعد انحراف مغناطیسی بلاد مذکوره‌را باستناد مدارك لازم موجوده در این باره معین نمودم وبراساس این دونوع حساب صفحات متعدده ومختلفه قبله‌نمای خودرا بوجود آوردم

نمایش قبله‌نما بحضار

آنگاه قبله‌نمارا بحاضرین نشان‌داده وخصوصیات کار آنرا عملاً شرح دادند وسپس سؤالات حضار پاسخ گفتند همه‌تصدیق کردند که‌این قبله‌نما بهترین دستگاهی‌است که بوسیله آن جهات قبله‌در نهایت دقت‌شناخته میشود . درخاتمه جناب استاداجل‌شیخ‌محمدتقی‌قمی‌دبیر کل دارالتقریب ازجناب شیخ‌محمد محمدالمدنی خواهش کرد که ازطرف دارالتقریب دراطراف این اختراع جدید سخنی بگوید ووی بلافاصله نطق مهمی ایراد کرد و گفت واقعاً چه تصادف واتفاق عجیبی‌است که دردارالتقریب در موضوع قبله بحث و گفتگو میشود در حالیکه این بحث هم درمجلس جشنی باشد که بمناسبت شب مبارك قدر یعنی شبی که قرآن نازل گردیده است‌تشکیل‌شده . نظریه نزدیکی میان‌مذاهب اسلامی یك‌فکر واندیشه بسیار شریفی‌است که هدف آن عبارت‌است از راهنمائی دلهای عموم‌مسلمانان درهر کجا که باشند وپیرو هر طریقه

ترجمه مقاله مندرجه درجریده معروف

الاهرام

دوشنبه ۲۳ مه ۱۹۵۵ قاهره
غره شوال ۱۳۷۴

وحدت قبله نشانه یگانگی مسلمانان است
یکدستگاه تازه برای شناختن قبله
با اسلوبی ساده و آسان

جمعیت زیادی‌ازشخصیت‌های برجسته ودانشمندان ورجال‌وعلماء و شعرا و کوردیپلوماسی کشورهای اسلامی برادرما وعده کثیری از اساتید و دانشجویان دانشگاههای مختلف در مؤسسه دارالتقریب بین‌المذاهب الاسلامیه حضور داشتند

یك تصادف خوب

این اجتماع بمناسبت جشن شب مبارك قدر بود که از طرف مؤسسه دارالتقریب ترتیب داده‌شده بود . وازتصادفات خوب این‌بود که‌تیمسارحسین علی‌رزم‌آرا رئیس اداره‌نقشه‌برداری ارتش‌شاهنشاهی ایران در این مجلس جشن حضور بهم‌رسانیدند . تیمسار محترم مخترع دستگاه جدیدی برای شناختن جهات قبله دراماکن مختلف زمین‌است که موسوم بقبله‌نمای رزم‌آرا میباشد .

ازخصوصیات ومزایای این قبله‌نما این‌است که جهات قبله‌را با اسلوبی ساده و آسان نشان میدهد وعوام وخواص آنرا می فهمند . حضار مجلس از تیمسار رزم‌آرا درخواست نمودند که خصوصیات این دستگاه جدیدرا برای ایشان شرح دهند .

تیمسار رزم‌آرا دراین خصوص بیاناتی بزبان فرانسه ایراد نمودند که بزبان عربی ترجمه گردید بعداً دکتر محمد محمود غالی

است و احتراع ایشان مورد تقدیر و تمجید و ستایش عموم مسلمانان می باشد

سپس ناطق ازعموم حضار تشکر وسپاسگزاری نموده وحضور واجتماع ایشان را دراین شب دردارالتقریب نشانه تحکیم وحدت و پیوستگی رشته‌های معنوی میان مسلمانان دانست ،

درپایان استادمحمدعلی الحومانی شاعرزبردست(معروف لبنان) قصیده بلیغی را که درمدح و منقبت حضرت رسول اکرم سروده بود خواند و با خواندن آن مجلس و مجلسیان را غرق در سرور و شادمانی گردانید

که باشند بسوی یك نقطه مقدس که آن نشانه وحدت مسلمانان درخدا شناسی وتوحید و کتاب مقدس یعنی قران است قبله یعنی توجه وروی آوردن سوی مسجدالحرام یکی از اصول مشترك فرق اسلامی است . همه مسلمانان در موقع نماز باید روحاً و جسماً متوجه قبله گردند و در خانه کعبه نماز که کلیه فرق اسلامی مجتمع ومتمرکز میشوند . مسلمانان در اصول مشترکه همگی وحدت داشته واختلاف درفروع نمیتواند ونباید دروحدت آنها خللی واردسازد زیرا همه فرق اسلامی پیرو حق ودرجستجوی حق وطالب حق میباشند . اگرمسلمانان باین نکته مهم چنانکه باید وشاید توجه نمایندبیشك وحدت آنان روزبروز بیشتر تثبیت ومحکم تر گردیده ودشمنی های دیرینه را که ناشی از اختلافات ادوار گذشته است فراموش خواهند کرد ونقشه ایادی ودشمنان ملل اسلامی را که همواره سیاست نفاق راتقویت نموده وآتش اختلافات گذشته را دامن میزنند نقش بر آب خواهند نمود .

واقعاً چه سعادتی است که امشب دراین مجلس سه اصل ازاصول مشترکه ومقدسه اسلامی موردتوجه قرار گرفته است یعنی «**قرآن - قبله - التقریب**»

آنگاه ناطق بیانات خود را بسپاسگزاری از تیمسار سرتیپ رزم آرا مخترع قبله نما خاتمه داده وگفت توجه مخصوص تیمسار باین موضوع بسیار مهم دینی ناشی از عقیده پاك وایمان برومند ایشان میباشد . مسلمانان عموماً بموضوع قبله علاقه مندند واقعاً مردی مانند معظم له که دارای مناصب و مشاغل بسیاری هستند و اوقات بیکاری وافکار خودرا درراه انجام یك چنین موضوع عام المنفعه دینی صرف نموده اند جز ایمان قوی وحس عقیده چیز دیگری محرك ایشان نبوده

سأتحدث اليكم عن بوصلة خاصة هي في الواقع بوصلة القبلة لأن البوصلات المعروفة حتى اليوم لاتهدي بالغاية لانها لاتدين الا الوجهة الشمالية - الجنوبية المغنطيسية .

وقد عرف كثيرين يكتفون باعتبار الوجهة الجنوبية من العقرب وجهة القبلة في مكة المكرمة ، ولكن هذه الطريقة لاتصلح الا لنطاق ضيق من الارض .

ومن جهة اخرى نجد المثقفين يستخدمون الجداول المهيأة للدلالة على زوايا القبلة من مختلف البلدان على درجات البوصلة العادية . و هؤلاء يعتقدون انهم بهذه الطريقة يعثرون على الجهة الحقيقية لمكة وهذا خطأ لاريب فيه ، لان هذه الجداول انما حسبت على خطوط الطول الجغرافية ، ولاسبيل الى استخدامها على بوصلة دون الانتباه الى الانحراف المغنطيسي ذي الاهمية الكبرى .

ومن المعروف ان القطبين الجغرافيين ، والقطبين المغنطيسيين من الارض ، لاينطبقان على بعضهما مثال ذلك ان القطب الشمالي الجغرافي يقع على ٩٠ درجة بالنسبة لخط الاستواء ، بينما يقع القطب الشمالي المغنطيسي على ٧٣ درجة عرضا ، في شمالي بحيرة هدسن بكندا في جزيرة تدعى جزيرة برنس اوف ولز . وهناك ١٦٠٠ كيلو متر من المسافة بين هذين القطبين الشماليين . وعليه فان في كل نقطة من كرتنا الارضيه ، ما بين اتجاهات الشمال الجغرافي والشمال المغنطيسي زاوية انحراف تتراوح بين الصفر و ١٨٠ درجة شرقا او غربا

فمن اجل استعمال الجداول الحسابية القديمة ، لابد اذن و قبل كل شيء من ايجاد خط الطول الجغرافي بتحديد دقيق ، وذلك امر لايتيسر لاي كان وفي كافة الاحوال . ثم اننا اذا اردنا استخدام البوصلة

ترجمة المحاضرة التى القاها الجنرال حسين على رزم آرا من قادة الجيش الامپراطورى الايرانى فى الكلية العاملية ببيروت بتاريخ ٨ (مايو) ١٩٥٥ ❀

بوصلة القبلة

صاحب المعالى ، سادتى .

انى لمحبور جداً بأن يتاح لى هذه الفرصة السعيدة للتحدث امام هذا الجمع الكريم ، وانى لشاكر عظيم عطفكم لحضور هذه الحفلة بغية الاستماع لمحاضرتى .

وليسمح لى بادئ ذى بدء ان اشكر الشكر الواجب مقروناً بعرفان الفضل ، سعادة رئيس الجمعية الخيرية الاسلامية العاملية الذى تكرم بمساعدتى لتهيئة هذه الحفلة الزاهرة بوجودكم .

وليسمح لى ايضا بأن ابدى عظيم الاسف على انى لا استطيع التعبير باللغة العربية عن موضوعى الذى يهم المسلمين فى مختلف اقطار العالم

ايها السادة :

❀ لقد القيت نص هذه المحاضرة بتاريخ ١٩ آذار ١٩٥٥ فى جامعة دمشق وبتاريخ ١٩ ايار ١٩٥٥ فى دار التقريب بين المذاهب الاسلامية بالقاهرة و بتاريخ ٢٩ ايار ١٩٥٥ بالجامع الازهر الشريف من قبل الجنرال حسين على رزم آرا .

وعلى الصفحة ، وفى داخل البوصلة ، توجد التعليمات التي يجب ان تتبع عند استعمالها هذا فضلا عن الكراريس الا يضاحية التي اعددتها باللغات الفارسية والعربية والانكليزية والاوردية ولنتحدث الآن عن طريقة استعمال البوصلة ، استكمالا للفائدة

تفتح العلبة ثم توضع الصفحة التي تحمل اسم المدينة المطلوبة فوق بقية الصفحات ثم تعلق بدقة على ان تكون مراكز الصفحات فوق بعضها تماما ، ثم تحمل البوصلة فوق طاولة (منضدة) اواى محل افقى بعيدة عن الاشياء الحديدية اوالتيار الكهربائي وبعد بضع دقائق تقف الابرة وتتجه النقطة الشمالية (التي هي عادة باللون الاسود) نحو الشمال المغنطيسي وهنا تدار العلبة افقيا وبصورة متئدة الى ان يصل شعاع المدينة تحت جهة القسم الاسود من الابرة . و بهذا الوضع نحصل على اتجاه مكة المكرمة بواسطة السهم الاسود المطبوع فوق كل صفحة التي تحمل اسم القبلة

وثقوا ان هذه العمليات لاتستغرق اكثر من بضع ثوان في اى مكان وزمان ومن دون الاستعانة بأي حساب .

وهنا لك خط باللون الاحمر على الصفحة الشفافة حاملة الابرة ، من شأنه ان يسهل العمل للجميع و تفضلوا اداشئتم ، لكى تشاهدوا عن كثب ، مختلف النماذج من البوصلات و الصفحات الاساسية و كذا النشرات التوضيحية باللغة العربية و كل مايتعلق بهذا الموضوع .

ورجائي اليكم كل الرجاء ان تبدوا مايعن لكم من الآراء لتحسين العمل الذى قمت به .

وفى خلال الرحلات التى قمت بها الى مختلف الاقطار العربية تلقيت كثيرا من التقدير والعطف من الشخصيات المرموقة كما انى نعمت بتهنئة سماحة مفتى الجمهورية السورية فى ٣٠ آدار ١٩٥٤ مماجعلنى اسير فضله العظيم .

لايجاد خط الطول فمن الضروري ان نعرف الانحراف المغناطيسي للمكان المنشود .

والآن فلننتقل الى عملي المتواضع الذي قمت به في هذا السبيل والذي آمل ان يكون فيه الخير لكافة المسلمين

ففي صيف ١٩٥٢ انبثقت عندي فكرة ايجاد بوصلة حقيقية للقبلة وكنت يومئذ في واشنطن بصحبه صاحب المعالي الحاج محمد نماري ، الشخصية الايرانية المعروفة و هو وزير حالياً في الدولة الايرانية . فسألني معاليه ذات يوم عما اذا كان في الامكان اختراع جهاز تعيين جهة القبلة من غير حاجة الى حساب و على طريقة سهلة بسيطة لتكون بمتناول الجميع ، فوعدته بالسعي لتحقيق ذلك .

قمت اولا بحساب زوايا اتجاه القبلة لالف مدينة تقريبا بالنسبة الى خطوط الطول الجغرافية ، مستخدما معادلات المثلثات الكروية ، ثم عينت الانحراف المغناطيسي لتلك المدن ، معتمدا احدث المراجع الدقيقة في هذا السبيل

واعتمادا على هذين القسمين من الحساب هيأت مختلف الصفحات التي ترونها على بوصلتي .

ان علبة بوصله القبلة مصنوعة من البلاستيك اوالمعدن ، و هي مؤلفة من قسمين اثنين : القسم الاعلى وهو يضم الابرة المغناطيسية ، والقسم الادنى و هو يحمل الصفحات التي طبعت عليها اسماء المدن مع اشعتها (واعني بالاشعة الخطوط التي تمتد من المركز نحو المحيط وتدل بدقة على اتجاه كل مدينة مذكورة على الصفحة)

وقد انجزت حتى الآن ثلاثة عشر صفحة طبعت جميعها وهناك صفحة عامة تحمل اسماء المدن الشهيرة في العالم وصفحة لكل دولة وقطر وتوجد كذلك صفحة تسمح باستخدام هذه الاداة كبوصلة عادية ،واسماء المدن مكتوبة بخطوط واضحة حسب الكتابة المحلية .

❀❀❀

مساعي حضرة صاحب السعادة الجنرال الاستاذ حسينعلي رزم آرا الذي يعد من أكابر جغرافيي ايران ، وأفاضل رجال الثقافة فيها اليوم ، مشهورة ، فان (معجم ايران الجغرافي) الكبير النفيس ، الذي قوامه ١٠ مجلدات ضخمة ، و (طريقة صنعة الخوارط المجسمة) البديعة ، ورسمها ، و تسخير حركات الرياضة البدنية في الانتاج العملي ، و التوليد الحيوي المفيد ، بعض آثاره القديمة المعروفة ، التي اهتمت بها مجامع العلم و عني بها رجال الفكر

رزق هذا الرجل الكبير قريحة رائعة ، ووهب فكراً بكراً ، ومن عليه بذكاء بارع ، وذهن جيد ، هيأت له سرعة الابتكار ، والاختراع الكثير والحق ، ان آلة تعيين القبلة ، التي نالت عناية أئمة الدين ، وشيوخ الفن ، وعلماء المذهب ، ورؤساء الدول الاسلامية في المشرق و المغرب ، شيء جليل ، يستوجب الاهتمام ، وهو أبداً قمين بالاعجاب ، جدير بالتشجيع

ولا يزال هذا الرجل المفضال يجاهد في سبيل اعداد مختلف انواع هذه الالة ، فقد ابدع آلة اتوماتيكية لتعيين الجهة والقبلة معاً ، وهي اداة جد مهمة ، وأحرى للعميان

وفق الله لهذا النفيس وبارك له في مساعيه

طهران في ١٨ جمادي الاولى من سنة ١٣٧٥ هـ

الدكتور حسين علي محفوظ
عضو الجمعية الاسيوية الملكية في لندن
ولجنة الادب في المجمع العلمي الايراني
بطهران

و اذا رأيتم في هـذه الوصلة فائده فالرجاء ان تنشروا خبرها وتذيعوه بين الجماهير

هذا واني احب ان اعرض لنقطة هامة وهي انني خلال زيارتي للجوامع في البلاد الاسلامية تحققت بأن القبلة المعينة فيها صحيحة الاتجاه ولكن من المؤسف انها ليست كـذلك في بعض الجوامع و اذا صح التسامح في مثل هذا الحال مع الافراد في صلواتهم الخاصة ، سواء عن جهل اومصادفة ، فليس لنا ان نقبل مثل ذلك في بيوت الله العامة التي يكلف بناؤها الالوف والملايين ، فينبغي ان يستشار الاخصائيون في تحديد اتجاه القبلة قبل المباشرة بالبناء

وختاما لايسعني الان الا ان ابدي عظيم ابتهاجي لوجودي بين ظهرانيكم وفي عاصمتكم الجميلة ، و اعود مكررا لكم شكري على مالقيته من العطف خلال وجودي بينكم

❀❀❀

شرح بالا ترجمه عربی سخنرانی است که تیمسار سرتیپ حسینعلی رزم‌آرا درتاریخ‌های معینه دردانشگاه دمشق و کلیة‌العاملیه بیروت و جامع‌ازهر ودارالتقریب بین‌المذاهب الاسلامی درقاهره و بعضی مجامع علمی دیگر بزبان فرانسه یاانگلیسی ایرادنموده‌اند قسمت عمده از مطالب این سخنرانی راجع به طرز تهیه قبله نما و استفاده از آن میباشد که درمتن رساله‌قبله‌نما درج‌شده وقسمتی نیز تشکرازپذیرائی گرمی است که در کشورهای اسلامی از ایشان بعمل‌آمده

درخاتمه‌نتیجه آزمایش محرابهای مساجد شهرهای مختلفه کشورهای اسلامی را ذکر و اراینکه سمت معدودی ازآنها درست ساخته‌شده ابراز تأسف وتقاضا شده است که من‌بعد قبل‌ازساختن مساجد بااصول علمی سمت قبله آنها تعیین شود

آثار علمی و هنری دیگر تیمسار سرتیپ حسینعلی رزم آرا

رئیس سابق دایره جغرافیائی ارتش - رئیس شعبه نقشه برداری و نقشه برداری هوائی انجمن شاهنشاهی جغرافیائی و دکتر آکادمی آسیائی

۱ - درسال ۱۳۲۷ ابتکار(متد رزم آرا) راجع بطریقه جدید آموزش عملیات نقشه برداری واختراع اسبابهای مربوط بآن (آلیداد رزم آرا وتاکئومتر رزم آرا)که از طرف ۱۸ مؤسسه علمی و نظامی کشور های اروپا وامریکا مورد آزمایش و قبول واقع گردیده بپاداش از طرف کشور شاهنشاهی ایران به نشان درجه ۱ دانش و از طرف دولت جمهوری فرانسه به نشان لژیون دو نور مفتخر شده است

۲ - اختراع سمت نمای خود کار و سمت نما برای نابینایان در سال ۱۳۳٤

۳- پیشنهادات مربوط بامورجغرافیائی (یکسان نمودن نامهای جغرافیائی و طرز نوشتن نقشجات که در سال ۱۳۲۹ شورای اقتصادی واجتماعی سازمان ملل متحد نموده بود درجلسه ۱٦ آوریل۱۹۵۳شورای مزبور تأیید و بکشورهای عضودستور صادر ودربولتن شماره E۲۳٦۲ سازمان درج شده و همچنین پیشنهاد دیگر مشارالیه راجع به نقشه‌های $\frac{۱}{۱۰۰۰۰۰۰}$ بین‌المللی که دربولتن شماره E۲۳۷٦ سازمان مندرج است

٤ - پیشنهاد مورخه اکتبر ۱۹۵۰ به سازمان‌های ورزشی دنیا راجع به بررسی استفاده از نیروی حاصله از ورزش برای کار های مفید زندگی

۵ - درسال۱۳۱٤ تهیه جعبه‌ای که دارای قطعات فلزی نماینده واحدهای دوسپاه بوده و برای حل‌مسائل‌تاکتیکی‌روی نقشه مورداستفاده میباشد وطبق فرمان شماره۲۳۳۲ ارتش مورد تقدیرواقع ورسماً به نام (جعبه رزم‌آرا) شناخته شده

٦ - ۱۱۸ شماره مجله علمی پهلوی که از ۱۳۰۲ تا ۱۳۰۹ در تهران و مشهد انتشار یافته

کارهای جناب آقای استاد سرتیپ حسینعلی رزم‌آرا که از بزرگان جغرافیادانان ایران ، و فضلای رجال فرهنگی ایران امروز بشمار میروند مشهور است ، فرهنگ بزرگ ونفیس ده جلدی جغرافیائی ایران و (متر رزم‌آرا) در نقشه برداری ، واستفاده از نیروی حاصل ازورزش در کارهای مفید زندگی ، بعض آثار قدیم ومعروف ایشان است که مورد توجه مؤسسه‌های علمی ودانشمندان دنیا قرار گرفته‌است

قریحهٔ سرشار ، فکر بکر ، هوش عالی ، وذهن وقاد ، خداداده ایشان را برای ابتکار سریع ، واختراعات بسیار مهیا وآماده ساخته‌است والحق ، قبله‌نمای ایشان که مورد عنایت مراجع تقلید ، وعلماء دین ، واهل فن ورؤسای دول اسلامی ، درشرق وغرب ، قرار گرفته اختراع بزرگیست که شایسته توجه ، وهمواره سزاوار اعجاب ، ولایق تشویق میباشد

این مرد بسیارفاضل ، هموره هم دراختراع انواع مختلف از قبله‌نما مجاهدت مینماید واخیراً (سمت‌نما) و (قبله‌نمای کوران) را جامهٔ تحقق پوشانید .

خداکارهای این هنرمند را بعین عنایت نظر فرماید ، و ایشان را توفیق کرامت وعطا دهاد

تهران ۱۸ جمادی‌الاخره ۱۳۷۵ هـ قمری

دکتر حسین علی محفوظ
عضو انجمن سلطنتی آسیائی لندن
وعضو افتخاری انجمن ادبی فرهنگستان ایران

۷- کتاب مرآة البدر
راجع ساختمان بدراسار
ضمیمه یک کالبد هوائی که
به پاداش در سال ۱۳۲۸
قمری از طرف وزارت فرهنگ
به نشان علمی مفتخر گردیده.
۸- کتابهای تدریس
نقشه برداری از سال ۱۲۹۸
تا ۱۳۱۲ در مدارس نظام
و دانشکده افسری

آثار دیگر که در تهیه
آنها شرکت داشته اند

۱ - نشریات دایره جغرافیائی ارتش از آبان ۱۳۲۷ تا مهر ۱۳۳۲ که ریاست آن را عهده دار بوده و با کمک همکاران خود تهیه نموده اند علاوه بر نقشجات معمولی و برجسته

ده جلد فرهنگ جغرافیائی ایران که هر جلد متعلق به یک استان میباشد

راه نمای شهر تهران

راه نمای ایران

راه نمای همدان به فارسی و به انگلیسی

۲ - مدیریت مجله قشون که فعلا مجله ارتش میباشد در بدو تأسیس

۳ - تأسیس کتابخانه و موزه در دبستان نظام - لشگر شرق و دایره جغرافیائی.

۴ - شرکت در کنگره های علمی بین المللی ذیل

آ - کنگره جغرافیائی ۱۹۴۷ در فلورانس

ب - » » ۱۹۵۲ در واشنگتن

ج - » نقشه برداری هوائی ۱۹۵۲ در »

۷ـ کتاب مرآه البدر
راجع ساختمان بندراسار
ضمیمه یک کالبد مقوائی که
به پاداش در سال ۱۳۲۸
قمری از طرف وزارت فرهنگ
به نشان علمی مفتخر گردیده
۸ـ کتابهای تدریس
نقشه برداری از سال ۱۲۹۸
تا ۱۳۱۲ در مدارس نظام
و دانشکده افسری

آثار دیگر که در تهیه آنها شرکت داشته اند

۱ ـ نشریات دایره جغرافیائی ارتش از آبان ۱۳۲۷ تا مهر ۱۳۳۲ که ریاست آن را عهده دار بوده و باکمک همکاران خود تهیه نموده اند علاوه بر نشریات معمولی و ورحسا
نقشه های جغرافیائی ایران که هر جلد مشتمل به یک استان میباشد

راهنمای شهر تهران
راهنمای ایران
راهنمای همدان به فارسی و به انگلیسی

۲ ـ مدیریت مجله قشون که فعلا مجله ارتش میباشد در بدو تأسیس

۳ ـ تأسیس کتابخانه و موزه در دبستان نظام ـ لشگر شرق و اداره جغرافیائی.

۴ ـ شرکت در کنگره های علمی بین المللی ذیل

آ ـ کنگره جغرافیائی	۱۹۴۷ در فلورانس
ب ـ « «	۱۹۵۲ در واشنگتن
ج ـ « نقشه برداری هوائی	۱۹۵۲ در «